

Pensament sociològic contemporani

Codi: 101127
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria del Mar Grieria Llonch

Correu electrònic: MariaDelMar.Grieria@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Miquel Fernández González

Prerequisits

És recomanable haver superat l'assignatura de "Fonaments de Sociologia" de primer curs del grau de sociologia, i haver assolit els coneixements bàsics sobre teoria sociològica clàssica.

Objectius

La teoria sociològica ha de contribuir significativament a perfilar el mapa conceptual bàsic de l'alumnat i ha d'oferir eines que permetin analitzar la realitat de forma crítica i rigorosa. Amb aquest objectiu, les assignatures de teoria del grau s'articulen a partir de dos criteris pedagògics diferents: per una banda, en aquesta assignatura s'expliquen les teories seguint una certa seqüència històrica i contextualitzant els principals debats de la sociologia en la seva època. Per altra banda, en les assignatures posteriors ('Teoria Sociològica Micro' i 'Teoria sociològica Macro') es dedica una atenció sistemàtica i més focalitzada a alguns dels temes centrals de la teoria sociològica actual.

En aquesta assignatura s'estudiaran les aportacions més significatives al pensament sociològic contemporani posant-les en relació amb el seu context social i històric. El fil conductor del curs serà la presentació dels corrents teòrics més rellevants del segle XX com el funcionalisme, l'estructuralisme, l'interaccionisme simbòlic, la fenomenologia, l'etnometodologia, el neomarxisme, el postmodernisme o la sociologia analítica entre d'altres. Per tal de transmetre la complexitat del Pensament Sociològic Contemporani el curs combinarà l'explicació de les teories, amb el retrat del clima històrico-intel·lectual de l'època i les notes biogràfiques sobre els autors. Alhora, aquesta informació es posarà en relació amb l'actual moment històric a partir de les pràctiques del curs. La voluntat és discutir la vigència del pensament sociològic del segle XX en els nostres dies, i alhora dotar de profunditat teòrica la mirada sobre el present.

D'aquesta manera, per tant, l'objectiu de l'assignatura és que l'alumnat adquireixi la capacitat per situar, comprendre i relacionar les aportacions teòriques principals del pensament sociològic contemporani, i ho faci amb rigor, reflexivitat i perspectiva crítica.

Competències

- Analitzar problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte reconeixent la complexitat dels fenòmens socials i de les decisions polítiques que afecten la democràcia, els drets humans, la justícia social i el desenvolupament sostenible.
- Aplicar els conceptes i els enfocaments de la teoria sociològica, especialment les explicacions de les desigualtats socials entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics, a la posada en pràctica de les polítiques públiques i a la resolució de les situacions de conflicte.
- Avaluar la qualitat del propi treball.
- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluar la qualitat del propi treball.
2. Comparar els enfocaments teòrics sobre els fenòmens macrosociològics i microsociològics.
3. Definir els principals conceptes microsociològics i macrosociològics.
4. Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.
5. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
6. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
7. Distingir els fenòmens socials subjacents a unes polítiques o a uns conflictes determinats.
8. Expressar els debats sobre aquests enfocaments en diversos moments.
9. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
10. Reconèixer les implicacions sociològiques de diversos debats intel·lectuals (sobre el subjecte, l'acció, l'ordre social, el llenguatge, etc.).
11. Reordenar les diferents accepcions dels problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte.
12. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
13. Utilitzar els enfocaments de la sociologia per observar l'efecte d'aquestes polítiques o el desenllaç d'aquests conflictes.

Continguts

El programa del curs s'estructura a través dels següents 5 blocs:

0. Introducció al Pensament Sociològic Contemporani.

- 0.1. Teoritzar al segle XX: implicacions històriques, polítiques i ètiques.
- 0.2. Clàssics i contemporanis: similituds i diferències.
- 0.3. Qui pot teoritzar? Biografia, gènere i ètnia.

1. El funcionalisme

- 1.1. Parsons: de la teoria de l'acció a la teoria de sistemes.
- 1.2. Merton: el paradigma de l'anàlisi funcional.
- 1.3. La crisi del funcionalisme i les seves causes.

2. Les teories hermenèutiques i comprensives

- 2.1.L'Escola de Chicago: Jane Adams, Thomas, Mead i Goffman.
- 2.2.La socio-fenomenologia: Schütz, Berger i Luckmann.
- 2.3.L'etnometodologia: Garfinkel.

3. El neomarxisme, la teoria crítica i la modernitat.

- 3.1. El marxisme després de Marx: introducció.
- 3.2. L'Escola de Frankfurt i la "teoria crítica".
- 3.3. Hannah Arendt i la condició humana
- 3.3. La teoria de l'acció comunicativa de Habermas.
- 3.4. El debat modernitat-postmodernitat.

4. Els outsiders i la reflexió sobre el poder: Elias, Mills, Foucault, Bourdieu i Judith Butler.

En paral·lel al programa regular, l'assignatura desenvolupa un conjunt de tres sessions pràctiques que, com a fil conductor, giren entorn de la idea de poder, obediència i canvi social. Són les següents:

1. **Poder, dominació i ordre social: per què obeïm?** La pràctica consisteix en una reflexió sobre els processos d'obediència i els factors que condueixen a la mateixa. La reflexió es propiciarà a través de fragments de pel·lícules com "L'Experiment" o "La Ola", i inclourà la realització d'un assaig reflexiu.
2. **Utopia, representacions col·lectives i ordre social: els perills de somiar el futur.** La pràctica consistirà en visualitzar la pel·lícula "Hannah Arendt" de Margarethe Von Trotta relacionat amb el llibre "Eichmann en Jerusalem: informe sobre la banalització del mal" i escriure un assaig. La voluntat és reflexionar sobre els processos d'obediència col·lectiva i la construcció de règims totalitaris.
3. **Poder, dominació i ordre social: la mirada crítica sobre el present.** La pràctica consistirà en visualitzar la pel·lícula La Granja del Pas, i dur a terme un assaig sobre els processos de construcció -però també de resistència- de l'ordre social. La voluntat és propiciar la reflexió sobre el concepte d'hegemonia, contra-hegemonia i les possibilitats de la transformació social.

Metodologia

L'assignatura s'articula al voltant de quatre tipus d'activitats:

1. Exposició dels continguts del programa a classe per part del professorat -amb participació i discussió crítica dels estudiants.
2. Pràctiques consistents en seminaris de lectura de textos, visionat i discussió de pel·lícules i exercicis d'aplicació pràctica de la teoria, entre altres activitats.
3. Tutories fora de l'aula.
4. Activitats autònomes per part dels estudiants: lectura de textos, redacció de treballs i exercicis, etc.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions teòriques i seminaris	43	1,72	2, 3, 5, 6, 7, 10, 12, 13
Tipus: Supervisades			
Tutories	2	0,08	4, 5, 12
Tipus: Autònomes			
Estudi i elaboració de treballs	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13

Avaluació

L'avaluació consta de les següents evidències:

1. L'examen final. Representa el 50% de la nota final i és necessari, com a mínim, treure un 4,75 per poder fer mitja. L'examen final tindrà dues parts que tindran el mateix pes en la nota final. Una d'elles serà de caràcter memorístic i els estudiants hauran de demostrar que han assolit els coneixements bàsics de l'assignatura. La segona part es podrà realitzar amb material complementari (apunts, llibres) i serà de caràcter assagístic i de reflexió. S'haurà d'aprovar les dues parts de l'examen per poder fer mitjana. L'alumnat haurà de demostrar que ha entès i assimilat correctament els principals continguts del programa i que són capaços d'argumentar posicions teòriques de forma rigorosa.
2. Els treballs de pràctiques: l'assignatura es basa en dos treballs de pràctiques (a escollir entre tres opcions diferents) i cadascun dels quals representa un 20% de la nota final.
3. L'assistència, la lectura dels textos i la participació a classe és obligatòria i es valorarà amb un 10% de la nota.

En relació a l'avaluació, s'han de tenir en compte les següents indicacions:

- La participació i la discussió a la classe podrà ser valorada positivament pel professorat a l'hora d'avaluar i qualificar globalment els estudiants
- Per aprovar l'assignatura serà necessari tenir un 4,75 de nota mínima de cadascuna de les parts per tal que faci mitjana
- En el cas en que el seguiment presencial a les pràctiques i el lliurament dels corresponents treballs no sigui possible, el professorat podrà articular un sistema d'avaluació alternativa d'aquesta part, que sempre inclourà una prova presencial.
- Es considerarà que la persona té un "No Presentat" si no ha fet l'examen.
- Hi haurà avaluació de recuperació de l'examen però no dels treballs.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assaig 1 i 2	40	30	1,2	1, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13
Examen	50	5	0,2	2, 3, 7, 10, 13
Participació a classe i lectures	10	20	0,8	1, 2, 3, 5, 6, 8, 10, 12

Bibliografia

Al principi de curs es proporcionarà un llistat de lectures obligatòries a l'alumnat.

1. Manuals i texts de referència bàsics

- Alexander, Jeffrey C. (1990). Las teorías sociológicas desde la segunda guerra mundial. Barcelona, Gedisa.
- Baert, Patrick (2001). La teoría social en el siglo XX. Madrid, Alianza.
- Bottomore, Tom y Nisbet, Robert (eds.). (1988). Historia del análisis sociológico. Buenos Aires, Amorrortu.
- De Francisco, Andrés (1997). Sociología y cambio social. Barcelona, Ariel.
- Deegan, M. (2012). Sociólogas pioneras y la Sociedad Sociológica Americana: patrones de exclusión y participación. Revista CS, (10), 313-338. <https://doi.org/10.18046/recs.i10.1362>
- Giddens, Anthony y Turner, Jonathan (eds.). (1990). La teoría social, hoy. Madrid, Alianza.
- Giner, Salvador (coord.) (2003). Teoría sociológica moderna. Barcelona, Ariel.
- JiménezBlanco, José y Moya, Carlos (eds.). (1978). Teoría sociológica contemporánea. Madrid, Tecnos.
- Lamo de Espinosa, E. y Rodríguez Ibáñez, J. E. (1993). Problemas de teoría social contemporánea. Madrid, CIS.
- Lizón, Angeles (2007). La otra sociología. Una saga de empíricos y analíticos. Barcelona, Montesinos.
- Noguera, José A. (ed.) (2006). Analytical Sociological Theory, monográfico de Papers. Revista de Sociología, nº 80. [Trad. al castellano en preparación por CIS, 2010].
- Ritzer, George (2000). Teoría sociológica moderna. Madrid, McGraw Hill, 2002.
- Wallace, R., and A. Wolf. (2006). Contemporary Sociological Theory: Expanding the Classical Tradition. 6th ed. Upper Sadlle River, NJ: Pearson/Prentice Hall.
- Ward, K., & Grant, L. (1991). On a wavelength of their own? Women and sociological theory. Current Perspectives in Social Theory, 11, 117-140.

2. Bibliografia complementària recomanada per temes

Funcionalisme

- Davis, Kingsley y Moore, Wilbert E. (1945): "El contínuo debate sobre la igualdad. Algunos principios de estratificación" y "Réplica a Tumin", en R. Bendix y S.M. Lipset (eds.), Clase, status y poder. Buenos Aires, Eudema, 1972.
- Merton, Robert K. (1949). Teoría y estructura sociales. México, Fondo de Cultura Económica, 1968.
- Parsons, Talcott. (1937). La estructura de la acción social. Madrid, Guadarrama, 1968.
- Parsons, Talcott. (1951). El sistema social. Madrid, Alianza, 1988.
- Parsons, Talcott. (1966). La sociedad: perspectivas evolutivas y comparativas. México, Trillas, 1974.
- Parsons, Talcott. (1966). Estructura y proceso en las sociedades modernas. Madrid: Instituto de Estudios Modernos.
- Toharia, José Juan (1978): "El funcionalismo normativista: la obra de Talcott Parsons", en J. Jiménez Blanco y C. Moya (eds.), Teoría sociológica contemporánea. Madrid, Tecnos.

Estructuralisme

- Lévi-Strauss, Claude. (1949). Las estructuras elementales del parentesco. Barcelona, Paidós, 1991.
- Lévi-Strauss, Claude. (1967). Antropología estructural. Barcelona, Paidós, 1987.

Noguera, José Antonio (2003). "El neoestructuralismo sociológico", en Salvador Giner (ed.), Teoría sociológica moderna. Barcelona, Ariel.

Escola de Chicago i interaccionisme simbòlic

Blumer, Herbert. (1969). El Interaccionismo Simbólico: Perspectiva y Método. Barcelona, Hora, 1982.

Goffman, Erving. (1959). La presentación de la persona en la vida cotidiana. Buenos Aires, Amorrortu, 1971.

Goffman, Erving. (1961). Internados. Buenos Aires, Amorrortu.

Goffman, Erving. (1963). Estigma. La identidad deteriorada. Buenos Aires, Amorrortu, 1986.

Joas, Hans. (1998). El pragmatismo y la teoría de la sociedad. Madrid, CIS.

Mead, George Herbert. (1934). Espíritu, persona y sociedad. Barcelona, Paidós, 1972.

Nizet, J & Rigaux, N (2006) La Sociología de Erving Goffman. Barcelona : Melusina

Zeitlin, I. (1981). "La sociología de Erving Goffman". Papers. Revista de Sociologia, nº 15.

Socio-fenomenologia

Berger, Peter L. y Luckmann, Thomas. (1966). La construcción social de la realidad. Barcelona, Herder, 1988.

Griera, M. i Clot, A. (2013). Peter Berger. La sociologia com a forma de consciència. Barcelona, Col·lecció Vull saber. Editorial UOC.

Luckmann, T (1996) Teoría de la acción social. Barcelona, Paidós.

Schütz, Alfred. (1932). Fenomenología del mundo social. Buenos Aires, Paidós, 1972.

Schütz, Alfred. (1964). Estudios sobre teoría social. Buenos Aires, Amorrortu, 1974.

Schütz, Alfred. (1973). El problema de la realidad social. Buenos Aires, Amorrortu, 1974.

Etnometodologia

Coulon, Alain (1988). La etnometodología. Madrid, Cátedra, 1988.

Garfinkel, Harold. (1967). Studies in Ethnometodology. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Heritage, John C. (1987): "Etnometodología", en Anthony Giddens y Jonathan Turner (eds.), La teoría social hoy. Madrid, Alianza, 1998.

Neomarxisme

Anderson, Perry (1976). Consideraciones sobre el marxismo occidental. Madrid, Siglo XXI, 1979.

Anderson, Perry (1983). Tras las huellas del materialismo histórico. Madrid, Siglo XXI, 1989.

Habermas i teoria crítica

Bernstein, Richard J. (1985). "Introducción" a R. Bernstein, (ed.): Habermas y la Modernidad. Madrid: Cátedra.

Boladeras, Margarita (1996). Comunicación, ética y política: Habermas y sus críticos. Madrid, Tecnos.

Haber, Stephane (1999). Habermas y la sociología. Buenos Aires, Nueva Visión.

- Habermas, Jürgen (1981). Teoría de la acción comunicativa (2 vols.). Madrid, Taurus, 1987.
- Mardones, José María (1985). Razón comunicativa y teoría crítica. Bilbao, Universidad del País Vasco.
- McCarthy, Thomas (1984). La teoría crítica de Jürgen Habermas. Madrid, Tecnos, 1992.
- Noguera, José Antonio (1996). "La teoría crítica: de Frankfurt a Habermas", Papers nº 50.
- Reflexiones sobre el poder
- Bourdieu, P. (2003). Cuestiones de sociología (No. 166). Ediciones AKAL.
- Bourdieu, P. (1991) El sentido práctico. Madrid, Taurus.
- Bourdieu, P. (1999) Meditaciones pascalianas. Barcelona, Anagrama.
- Bourdieu, P. (2000) Poder, derecho y clases sociales, Desclée, Bilbao.
- Butler, J. (2001) El género en disputa: el feminismo y la subversión de la identidad. Barcelona, Paidós.
- Elias, N. (2015). El proceso de la civilización: investigaciones sociogenéticas y psicogenéticas. Mexico, Fondo de cultura económica.
- Elias, N. (2003). Ensayo acerca de las relaciones entre establecidos y forasteros. Reis, (104), 219-251.
- Foucault, M. (1993). Microfísica del poder. Madrid, Ediciones la Piqueta.
- Foucault, M (i Bermúdez) (2003). Foucault vist per Foucault. Valencia, Bromera.
- Mills, C.W. (2001). La imaginació sociològica. Barcelona, Herder.
- Mills, C. W. (1963). La elite del poder. Mexico, FCE.